

LUNDS
UNIVERSITET

När *Nie* wieder prøvas

*En jämförande argumentationsanalys av Olaf Scholz minnespolitiska retorik under
Gazakonflikten 2023–2024*

Antal ord: 7 505

*Elsa Strömberg &
Bobbi Harbakk*

Abstract

This study examines the extent to which the foundations of Germany's Israel-Staatsräson are reformulated in Chancellor Olaf Scholz's public rhetoric between October 2023 and March 2024, through a qualitative comparative argumentative analysis of two speeches. The first one being *Regierungserklärung* before the Bundestag on 12 October 2023. And the second one being a press statement in Jerusalem on 17 March 2024. The study analyses how the principle of *Nie wieder* and *Staatsräson* are used and reformulated under geopolitical and humanitarian pressure. By applying Toulmin's model for argumentation as the operational framework, and memory theory as the theoretical framework, the results show a clear shift in rhetoric between the two instances. Further, the analysis illustrates that the principle of *Nie wieder* is not discarded, but rather recontextualised and adapted to a shifting dynamic. The study contributes to the understanding of how deeply institutionalised memory-political norms function as changing legitimising tools during ongoing crises.

Nyckelord: *Staatsräson, Nie wieder, Olaf Scholz, Tyskland, Kollektivt minne, Minnespolitik, Toulmin, Gazakonflikten, Argumentationsanalys, Legitimering*

1. Introduktion.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Forskningsfråga och Syfte.....	4
1.3 Hypotes.....	5
1.4 Avgränsningar.....	6
2. Teori.....	8
2.1 Tidigare Forskning.....	8
2.2 Teoretiskt ramverk.....	9
2.2.1 Kollektivt minne.....	9
2.2.2 Kulturellt minne.....	10
2.2.3 Minnespolitik.....	10
3. Design.....	12
3.1 Forskningsdesign.....	12
3.2 Material.....	13
3.3 Metodologiskt ramverk.....	14
3.3.1 Tillämpning under Analys.....	15
3.4 Begränsningar.....	17
4. Kontext till talen.....	19
5. Analys.....	21
5.1 Historiskt ansvarstagande som legitimeringsgrund.....	21
5.1.1 Tal 1: Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023.....	21
5.1.2 Tal 2: Olaf Scholz, Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024.....	22
5.1.3 Jämförande analys.....	22
5.2 Staatsräson som säkerhetspolitisk legitimering.....	22
5.2.1 Tal 1: Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023.....	23
5.2.2 Tal 2: Olaf Scholz, Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024.....	24
5.2.3 Jämförande analys.....	24
5.3 Humanitära reservationer och argumentativ omformulering.....	25
5.3.1 Tal 1: Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023.....	25
5.3.2 Tal 2: Olaf Scholz, Pressessuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024.....	26
5.3.3 Jämförande analys.....	27
5.4 Sammanställning av argumentativ förskjutning.....	27
6. Diskussion.....	29
7. Slutsats och Vidare Forskning.....	30
7.1 Slutsats.....	30
7.2 Vidare Forskning.....	31
8. Referenslista.....	32
9. Begreppslista.....	35
TAL 1: Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023 (översatt).....	36
TAL 2: Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024 (översatt).....	41

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Tysklands identitet omformades drastiskt efter andra världskriget. I syfte att undvika upprepningar av det som skett under krigstiden, växte successivt en princip fram som sedan har kommit att påverka landets politik och moraliska ansvarstaganden märkbart. Principen kom att benämnas som *Nie wieder* (aldrig igen), och är inte enbart en historisk påminnelse, utan en hörnsten i Tysklands inrikes- och utrikespolitiska kultur (Schwab, 2023).

Denna norm etablerades successivt inom den tyska politiska kulturen och statsförvaltningen, genom politiska ställningstaganden. Ett exempel är från 2008, när dåvarande förbundskansler¹ Angela Merkel, inför Knesset², förklarade att Israels säkerhet utgör en del av tysk *Staatsräson*. Uttalandet bidrog till principens institutionalisering och markerade att Tyskland, som en direkt konsekvens av sin historia, bär ett särskilt ansvar för den judiska statens säkerhet och existens. Bundestag³ har understrukt denna koppling till Tysklands *Staatsräson*, bland annat genom resolutioner som "Never again is Now: Protecting, Preserving and Strengthening Jewish Life". Resolutionen syftar till att bekämpa antisemitism genom riktade juridiska och statliga åtgärder, samt genom att ge långvarigt stöd till den Isreliska staten (Deutscher Bundestag, 2024). I den tyska kontexten har utvecklingen inneburit att kritik mot Israels politik ibland betraktas som en direkt utmaning till *Nie wieder* principens kärna, snarare än enbart utrikespolitiskt ifrågasättande (Schwab, 2023).

Under senare tid har principens tillämpningsområde vidgats, där *Nie wieder* inte längre enbart används för att förklara Tysklands relation till Israel, utan där det även används som ett ramverk för det universella skyddet av mänskliga rättigheter och kampen mot förtryck globalt (Oltermann, 2023).

¹ En förbundskansler är regeringschefen och den politiskt högsta ledaren i Tyskland. Rollen motsvarar statsministern i Sverige. I Tyskland har kanslern en stark ställning och väljs av parlamentet (förbundsdagen) för en fyraårig mandatperiod

² Israels lagstiftande församling

³ Tysklands nationella parlament och högsta lagstiftande organ, direktvalt av folket

Hamas terrorattack mot Israel den 7 oktober 2023, ställde denna princip inför en prövning. Angreppet ledde till döden av omkring 1 200 israeliska civila offer, och runt 240 fångar (SVT Nyheter, 2025). Konflikten eskalerade därefter snabbt, då Israels militär svarade med konfliktens hittills största fullskaliga offensiv in i Gaza. Den humanitära situationen i Palestina försämrades därmed drastiskt. Slagordet *Nie wieder ist jetzt* (aldrig mer är nu), blev snabbt aktuellt till följd av den ökade antisemitism som vid denna tidpunkt spred sig över världen. Samtidigt växte en djup splittring globalt, där principen även kom att användas i helt motsatta syften. Det fanns de som menade att principen förpliktigar ett ovillkorligt stöd till Israel, och andra som påvisade hur samma princip motiverar ett lika stort stöd för de civila offren i Gaza (Oltermann, 2023).

I Tyskland, som länge stuckit ut i sitt starka ställningstagande på Israels sida, visades denna interna spricka tydligt. En del hävdade att *Nie wieder* är den grundläggande normen och anledningen till att stödja Israels rätt till försvar, oavsett militära medel. Medan en annan del menade att principen måste tillämpas på alla militära aktörer och därmed även innebära ett försvar av Palestina (Schwab, 2023). Vad som tidigare varit en nästintill hegemonisk enighet kring *Staatsräson* (Olick, 2007) utmanades nu från flera politiska håll.

I centrum för denna spänning var förbundskansler Olaf Scholz, som mellan 2021 och 2025 representerade SPD i sin roll som Tysklands regeringschef (Bundesregierung, 2025). Som förbundskansler spelade Scholz en central roll i att artikulera och motivera landets utrikespolitiska positioner, i en tid där dessa var mycket omstridda internt (Kupchan, 2023).

1.2 Forskningsfråga och Syfte

Syftet med denna studie är att fördjupa förståelsen av hur minnespolitiska normer omformuleras retoriskt under geopolitiskt och humanitärt tryck. Detta genomförs med en kvalitativ jämförande argumentationsanalys av två tal av förbundskansler Olaf Scholz under perioden oktober 2023 till mars 2024. Tal 1 är riktat till en inhemsk publik till följd av Hamas attack den 7 oktober 2023, och tal 2 är riktat till en internationell publik under den eskalerande humanitära krisen i Gaza i mars 2024. Ett vidare syfte är att bidra med djupare förståelse kring hur förändrade

omständigheter påverkar hur djupt institutionaliserade utrikespolitiska normer artikuleras och legitimeras, och i vilken utsträckning andra legitimeringsgrunder kan komma att konkurrera med dessa. Dessa syften kommer att undersökas genom särskilt fokus på den tyska principen *Nie wieder* och principens politiska operationalisering i form av den *Staatsräsonen*, som analytiska uttryck för tysk minnespolitik.

Forskningsfrågan som därmed formuleras blir:

Hur och i vilken utsträckning omformuleras de minnespolitiska grunderna för Tysklands Israels-Staatsräson i Olaf Scholz offentliga retorik mellan oktober 2023 och mars 2024, och hur tar sig denna eventuella retoriska förskjutning uttryck i talens argumentationsstruktur?

Studien behandlar den förändrade geopolitiska och humanitära kontexten, inklusive den skiftande målgruppen, som samverkande kontextuella faktorer (X). Dessa faktorer kan inte isoleras från varandra, en begränsning som diskuteras vidare i avsnitt 3.4. Den beroende variabeln (Y) operationaliseras i studien som Scholz argumentationsstrukturer och legitimeringsfokus. Med särskilt fokus på hur *Nie wieder* och *Staatsräson* formuleras genom Toulmins argumentationsmodells beståndsdelar (se studiens metoddel, tabell 1.1 & tabell 1.2).

1.3 Hypotes

Studiens övergripande hypotes är att den långvariga minnespolitiska normen *Nie wieder*, trots sin historiskt starka etablering, uppvisar retoriska tecken på förändrad användning under perioden oktober 2023 till mars 2024. Mer specifikt förväntar sig analysen att:

- 1) Scholz i tal 1: Bundestag, 12 oktober 2023, riktat till en nationell publik, argumenterar i linje med den etablerade principen: där stödet till Israel motiveras direkt och öppet av Tysklands historiska ansvar för Förintelsen, utan att detta stöd villkoras av humanitär hänsyn eller internationella förväntningar.

- 2) Scholz I tal 2: Jerusalem, 17 mars 2024, riktat till en internationell publik, håller kopplingen till det historiska ansvaret mindre framträdande, och att Scholz i högre utsträckning formulerar villkor och humanitära krav som begränsar det tidigare mer ovillkorliga stödet.
- 3) Skillnaden mellan de två talens argumentationsstruktur återspeglar en förskjutning i hur principen tillämpas: den konkurrerar nu med andra åtaganden som folkrätten, humanitär rätt, internationella förväntningar.
- 4) Denna förskjutning innebär inte att principen överges eller förkastas, utan att dess praktiska innebörd villkoras av en ny geopolitisk verklighet vilket blir ett tecken på att även djupt rotade utrikespolitiska normer kan vara föremål för omformuleringar när omvärldens tryck ökar.

Tillsammans utgör dessa grunden för vad studien förväntar sig resultera i. Antagandena utgör i sin tur grunden för studiens argumentationsanalytiska jämförelse av talen (se avsnitt 3.3.1).

1.4 Avgränsningar

Studien avgränsas till en analys av hur Olaf Scholz använder historiska minnesreferenser retoriskt för att legitimera nutida politiska ställningstaganden i tysk utrikespolitik, samt hur denna användning förändras i takt med konflikten. Fokuset läggs specifikt på användningen av hänvisningar till Förintelsen, *Nie wieder* och den tyska *Staatsräsonen* i två uttalanden centrerade kring Hamas attack mot Israel den 7 oktober: regeringstalet i Bundestag den 12 oktober 2023 samt pressuttalandet i Jerusalem den 17 mars 2024. Argumentens struktur, legitimeringslogik och förändring över tid är det som berörs, inte deras normativa giltighet. Studien syftar alltså inte till att undersöka konflikten mellan Israel och Palestina i sig, och ämnar inte heller ta någon ställning till Scholz politiska eller moraliska riktlinjer i sin argumentation. Avgränsningen bortser även från uttalandenas allmänna mottagande, samt Scholz retorik i förhållande till andra staters eller andra politiska aktörers användning av förintelseminnet. Analysen begränsas till den tyska kontexten och till de delar av talen där historiskt minne används för att motivera säkerhetspolitiska och humanitära ställningstaganden.

Syftet avgränsas till Scholz offentliga retorik om Israel och Gaza i oktober 2023 och mars 2024 eftersom perioden representerar en tydlig förändring i den internationella och humanitära kontext som omger konflikten. Offentliga politiska uttalanden utgör samtidigt centrala arenor för kollektiva minnen att reproduceras, omförhandlas och användas för legitimerande syften. Avgränsningen till en tysk kontext kan motiveras med dess relation till Israels nära koppling till förintelseminnet, *Nie wieder* och principen om tysk *Staatsräson*. Tyskland är därmed ett relevant fall för att undersöka hur kollektiva minnen används och omförhandlas under politiskt och humanitärt tryck. I och med syftets avståndstagande från riktigheten vad gäller politik och moral, möjliggörs en mer fokuserad analys av samspelet mellan kollektivt minne, politisk identitet och offentlig argumentation. Den kvalitativa studien bär en förhoppning att bidra till en fördjupad förståelse kring forskningsfrågan, i större mån än någon bred generalisering kring utrikespolitik eller den offentliga debatten vad gäller Gaza och Israel.

Se studiens metoddel för en tydligare redogörelse av studiens strategiska avgränsningar vad gäller metodval, materialurval och operationalisering.

2. Teori

2.1 Tidigare Forskning

Forskningen om tysk minnespolitik och dess betydelse för landets utrikespolitiska ageranden är mycket väletablerad och omfattande. Levy och Sznajders (2006) skriver om minnet av förintelsen, och hur det har blivit en universell moralisk plikt att förhålla sig till, snarare än enbart ett tyskt trauma. Samtidigt har Olick (2007) forskat kring det kollektiva minnet, och betonat att det inte är ett fast fenomen, utan att det förändras i mötet av nya politiska och sociala kontexter. Dessa tidigare verk utgör en god grund för att förstå *Nie wieder* som en föränderlig norm snarare än ett entydigt och statiskt begrepp.

Gällande Förintelseminnet som del av Tysklands utrikespolitik finns det många ytterligare bidrag (Herf, 1997; Port, 2023). Forskaren A Dirik Moses (2021) lyfter fram argument om att tysk minneskultur och principen om *Nie wieder* har låsts fast till en exkluderande och snäv tolkning. Där stödet för universella humanitära värden glöms bort och trängs undan, och ersätts av ensidigt fokus på Israels säkerhet.

För att kartlägga underliggande retoriska resonemang och argumentationsstrukturer är tillämpningen av Toulmins modell ett välanvänt analysverktyg (Bergström & Boreus, 2012, s. 110), däremot saknas det i någon större utsträckning studier som kombinerar denna modell med minnesteoretiska perspektiv för att empiriskt kunna kartlägga hur minnespolitiska normer används annorlunda retoriskt, under utveckling av pågående kriser.

Sammantaget visar tidigare forskning att minnespolitiska normer inte bör förstås som statiska eller oföränderliga principer, utan som normer som kontinuerligt reproduceras, omtolkas och förhandlas i relation till förändrade politiska omständigheter. Detta ämnar denna studie vidareutveckla genom att systematiskt undersöka hur normerna konkret kan ta sig uttryck i politisk argumentation under ett specifikt och tidsbegränsat förlopp av en kris.

Medan tidigare forskning antingen analyserar tysk minnespolitik på en övergripande och historisk nivå, eller undersöker normer i mer abstrakt teoretisk mening. Syftar denna studie till att fylla ett kunskapsgap, genom att kombinera Toulmins argumentationsanalys med ett minnespolitiskt ramverk. Förhoppningen är att denna studie därmed kan bidra med ett metodologiskt bidrag till hur förändringar i retorisk användning av politiska normer kan studeras empiriskt. Det vill säga inte enbart som ett strukturellt fenomen, utan även som något synligt i politiska ledares retorik.

2.2 Teoretiskt ramverk

Studiens teoretiska ramverk präglas av minnesteori, i syfte att förstå hur historiska referenser kan fungera som legitimerande verktyg i politisk argumentation. Mer specifikt har ramverket kategoriserats efter kollektivt minne, kulturellt minne och minnespolitik.

Aleida Assmann beskriver kollektivt minne som ett paraplybegrepp för olika former av socialt, politiskt och kulturellt minne (Assmann 2008, s. 55). Medan socialt minne är kopplat till levd erfarenhet och interaktion mellan individer, kännetecknas kulturellt och politiskt minne av institutionaliserade och symboliskt förmedlade former av minnesproduktion som kan överföras mellan generationer (Assmann 2008, s. 56). Perspektiven blir relevanta för denna studie i och med studiens fokus på historiska referensers retoriska användning i legitimerande av säkerhetspolitiska ställningstaganden. Teorin bidrar med förståelse kring varför och hur historia kan användas i just detta syfte.

2.2.1 Kollektivt minne

Aleida Assmann beskriver det kollektiva minnet som ett socialt konstruerat fenomen, beroende av sociala ramar genom vilka grupper tolkar, formulerar och återberättar det förflutna. Med utgångspunkt i Maurice Halbwachs resonemang, menar Assmann att gemensamma symboler, berättelser samt ageranden är det som möjliggör gemensam förståelse för historien mellan individer. Minnen formas därmed inte enbart isolerat på individnivå (Assmann 2008, s. 51). Det kollektiva minnets fokusområde är inte de historiska händelserna i sig, utan snarare hur grupper

av människor organiserar händelserna i skapandet av mening och identitet enligt Assmanns tolkning (Assmann 2008, s. 52).

Perspektivet förklarar den tyska identitetens koppling till historiskt ansvar och stöd till Israel (Schwab, 2023). Vidare motiverar nämligen Assmann det kollektiva minnets skapande av ett gemensamt "vi", där de historiska berättelser som skapas genom kollektiva minnen även blir en del av den kollektiva identiteten. Sociala grupper skapas genom framhållande av de gemensamma symboler som även identifierar det gemensamma förflutna (Assmann 2008, s. 52). De kollektiva minnena agerar därmed inte enbart som gemensamma historiebeträffningar eller berättelser, utan även som objekt för grupperns självförståelse.

2. 2. 2 Kulturellt minne

Till skillnad från andra delar av det kollektiva minnet, de rent socialt skapade, kan kulturella minnen fortleva även efter att de ursprungliga erfarenhetsbärarna bortgått enligt Assmanns logik (Assmann 2008, s. 55). Detta möjliggörs enligt Assmann av permanenta faktorer likt monument, utbildningsinstitutioner, ceremonier eller andra symboliska representationer (Assmann 2008, s. 56). Logiken kan appliceras på de politiska tal som denna studie ämnar analysera.

Assmann betonar även det kulturella minnets potentiella funktion som normativ vägledare i samtiden. Genom institutionalisering via återkommande ceremonier, politiska uttryck och offentliga uttalanden reproduceras vissa erfarenheter till särskilt betydelsefulla för gruppens identitetsbild och handlande (Assmann 2011, s. 130). Det kulturella minnet bevarar alltså inte endast historien, utan kan även bidra till att vägleda samtida politiskt handlande. Perspektivet möjliggör en analys av hur *Nie wieder* och *Staatsräson* används som normativa referensramar för att legitimera politiska ställningstaganden.

2. 2. 3 Minnespolitik

Minnespolitiken avser de processer som skapar politisk relevans av historiska erfarenheter och kollektiva minnen (Sierp 2025, s. 1464). Enligt Sierps sammanställning av minnespolitisk litteratur "The politics of Memory: Between History, Identity and Conflict" (2025) handlar

minnespolitiken om hur det förflutna används, organiseras och förmedlas för att legitimera politiska ställningstaganden, bilda identitet och påverka samhällets värderingar (Sierp 2025, s. 1465-1467). Minnet agerar alltså inte enbart som en backspegel mot historien, utan även som ett politiskt verktyg för att motivera nutida handlingar såväl som att etablera gemensamma förståelser kring exempelvis moral.

Att minnet kan omkonstrueras efter samtida intressen är en relevant poäng Assmann framför. Där historien inte utgör någon neutral återberättelse, utan en social och politisk konstruktion anpassad efter kontext (Assmann 2008, s. 54). Parallellt med detta påvisar Assmann det kollektiva minnets selektivitet. Där aktiva val har avgjort och fortsatt avgör vilka historiska delar som ska kommas ihåg samt hur dessa ska representeras i framtiden (Assmann 2008, s. 58). Assmann särskiljer historia och minne genom att koppla minnet till identitet, selektivitet och format efter samtida behov, medan historien förhåller sig mer sanningssökande och universell (Assmann 2008, s. 61). I jämförande syfte blir detta relevant för studien, där Scholz kan tänkas anpassa sin retorik kring historiska referenser efter respektive tals kontext. Perspektivet blir centralt i analys av referensernas funktion som *warrant* och *backing* i Scholz argumentation (Se avsnitt 3.3).

3. Design

3.1 Forskningsdesign

Studien är upplagd som en kvalitativt jämförande textanalys av två primärtexter, vilka diskuteras vidare i avsnitt 3.2. Forskningsdesignen klassas som en intensiv forskningsstrategi. Enligt Esaiasson, m.fl., innefattar detta studier som analyserar ett fåtal fall, med många empiriska observationer och undersökningar av ett flertal egenskaper hos dessa på djupet (2012, s. 50). Denna typ av design blir relevant då studien undersöker en specifik aktörs beteende, genom en analytiskt fördjupning i ett välmotiverat fall. Målet är alltså inte att generalisera resultaten till någon större utrikespolitisk kontext utan att få en djupare förståelse för specifikt detta händelseförlopp.

För att kunna besvara uppsatsens syfte (se avsnitt 1.2), samt undersöka hur principen om *Nie wieder* och *Staatsräson* förändras mellan Tal 1 och Tal 2 är studien upplagd som en diakron jämförelse. Detta innebär att samma analytiska begrepp och dimensioner analyseras vid två olika tidpunkter. En sådan design ger möjligheten att systematiskt undersöka hur retoriken har förändrats över tid (Kurunmäki, 2012, s. 182-183).

För att pröva uppsatsens hypotes (se avsnitt 1.3) tillämpas en mest-lik design (most similar system design) (Esaiasson, m.fl., s. 91). Valet av de två talen motiveras av att de utgör analysenheter som är så lika varandra i så många aspekter som möjligt, förutom de kontextuella omständigheter som studien undersöker (Esaiasson, m.fl., s. 91-93). Genom att välja två tal av samma aktör, möjliggörs en analys där flera variabler hålls konstanta. Talaren, den institutionella rollen, den partipolitiska tillhörigheten (SPD) och det övergripande temat (Gazakonflikten). Det som främst tillåts variera blir istället studiens oberoende variabler (X): den skiftande geopolitiska och humanitära kontexten samt talens målgrupper. Genom att minimera andra varierande faktorer i valet av fall, stärks studiens interna validitet, då studiens beroende variabel (Y): Scholz argumentationsstruktur och legitimeringsgrunder, med större säkerhet kan antas bero på studiens samspelet av förändringar i krisen och talets publik, snarare än på personliga eller partipolitiska variationer (Esaiasson, m.fl., s. 53-54). Genom minimeringen av varierande variabler skapas

därmed goda förutsättningar för att analysera hur minnespolitiska legitimeringsgrunder omformuleras under förändrade politiska och humanitära förhållanden i linje med studiens syfte.

3. 2 Material

Tal 1: Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023

Det första primärmaterialet är förbundskansler Olaf Scholz regeringsförklaring, inför Bundestag den 12 oktober 2023, 5 dagar efter Hamas terrorattack mot Israel (Scholz, 2023). Texten är hämtad från Bundesregierungs officiella bulletin (Nr. 111-1), och utgör därför ett officiellt statsdokument. En regeringsförklaring (Regierungserklärung) är ett formellt anförande som hålls av den sittande regeringschefen inför parlamentet, och som i första hand riktar sig åt en inhemsk publik (Bundesregierung, 2025). Retoriken i denna typ av tal förutsätter ett auktoritativt och bestämt tonfall, och representerar den formella regeringspositionen snarare än en öppen dialog. Talet hölls i ett akut skede precis efter den inledande terror attacken, vid en tidpunkt där internationella reaktioner ännu inte var fullt utformade.

Tal 2: Olaf Scholz, Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024

Det andra primärmaterialet är ett pressuttalande hållt av Scholz i Jerusalem den 17 mars 2024, i samband med ett officiellt besök hos premiärminister Netanyahu (Scholz, 2024). Ett pressuttalande skiljer sig från en regeringsförklaring, då den är kortare och mer direkt, samt i större utsträckning riktar sig till en internationell publik. Talet hölls 163 dagar efter Hamas attack, vid en tidpunkt där den humanitära situationen i Gaza försämrats drastiskt, och där internationell kritik mot Israels militära kampanj hade vuxit i styrka till följd av det höga antalet civila dödsoffer (World Food Programme, 2024).

Dessa två tal utgör två distinkta perioder i konflikten. Den första avgörande skillnaden är just tidpunkten och det skiftande geopolitiska och humanitära läget. Ytterligare en central skillnad är talens målgrupper, vilket i sig medför olika förutsättningar. Samtidigt hålls bakomliggande faktorer konstanta; samma talare, samma roll och samma övergripande ämne, vilket möjliggör en god grund för en fokuserad jämförelse, se avsnitt 3.4 för vidare motivering.

3.3 Metodologiskt ramverk

Studiens syfte operationaliseras med hjälp av Toulmins argumentationsmodell som analytiskt verktyg. Modellen gör det möjligt att systematiskt bryta ner argument i specifika beståndsdelar och bidrar därmed till att identifiera skillnader i argumentationens struktur på tydligt vis (Toulmin 1958, s. 125-127). De komponenter som Toulmin särskiljer utgörs av *claim*, *grounds*, *warrant*, *backing*, *qualifier* och *rebuttal* (Bergström & Boreus, 2012, s. 106-110). Se tabell 1.1 för respektive beståndsdelars innebörd.

Det centrala analytiska fokuset i denna studie tillfaller *warrant*-komponenten. Med andra ord: de underliggande resonemang som genom argumenten kopplar samman belägg med slutsatser och den premiss som är menad att legitimera slutsatserna i argumenten (Toulmin 1958, s. 100). Det analytiska fokuset läggs primärt på *warranternas* minnespolitiska förankring samt på förändringar i *claims* och *rebuttals* mellan talen. Visst fokus kommer även att tillägnas resterande komponenter, men i mindre utsträckning.

Tabell 1.1

Komponent	Innerbörd
Claim	Argumentets huvudsakliga slutsats eller ståndpunkt.
Grounds	De belägg eller fakta som används för att stödja slutsatsen.
Warrant	Det underliggande resonemang som kopplar samman belägg och slutsats.
Backing	Ytterligare stöd som stärker warrantens trovärdighet.
Qualifier	Det ord eller den fras som anger styrkan eller säkerheten i påståendet, exempelvis “måste”, “bör”
Rebuttal	De motargument eller undantag som begränsar eller inskränker påståendets räckvidd.

(Bergström & Boreus, 2012, s. 106-110)

Modellen används i syfte att skapa djupgående förståelse för Scholz argumentation, samt möjliggöra en tydlig redogörelse för Scholz användning av minnesreferenser i respektive tal. Till skillnad från många andra argumentationsanalytiska modeller läggs fokuset i Toulmins modell på aspekter bortom formalia. Modellen kan, i sin komplexitet vad gäller betoning av underförstådda innebörder och kontextuella karaktärer (Toulmin, 1958, s. 141-145; Bergström & Boréus 2012, s. 113) även bidra med en komplex förståelse av Scholz retorik i enlighet med vårt syfte. Redovisning av vilka argumentativa aspekter som förändras, möjliggörs därför genom en kombination av Toulmins argumentationsanalys och vår presenterade minnesteori. Där minnesteorin operationaliserar de minnesreferenser och minnespolitiska agerandet vi behöver identifiera i talen. Det metodologiska ramverket bär därmed förmågan att identifiera användningen av historiska normer, samt förstå dess innebörd i argumentet., vilket möjliggör redovisning av den egentliga förskjutningen i retorisk och argumentativ formulering som studien ämnar leta tecken på.

3.3.1 Tillämpning under Analys

För att stärka studiens transparens används tydliga analytiska kategorier, samt återkommande textnära exempel från primärmaterialet i kvalitativ analys av talen. Studiens centrala analysdimensioner operationaliseras i tabell 1.2. Syftet med tabellen är, utöver att systematisera analysen, att fungera som ett kodschema inför studiens analysdel. Operationaliseringen kopplar samman minnesteoretiska begrepp med Toulmins argumentationsmodell, för att möjliggöra systematisk identifiering av minnespolitiska normer och historiska referensers användningsområden i respektive tals argumentation.

Analysfrågorna och det analytiska fokusområdena är framtagna med hänsyn till studiens syfte och hypotes. Analysdimensionerna kopplas samman med relevanta Toulmin-komponenter med förhoppning att underlätta identifiering av argumentationens underliggande och egentliga legitimeringslogik.

Tabell 1.2

Analysdimension	Analytiskt fokus	Indikatorer på förändring	Toulmin-komponent	Analysfråga
Historiskt ansvar	Hur Tysklands historiska ansvar formuleras	Ökad/minskad centralitet i argumentationen	Warrant/ Backing	Förändras det historiska ansvarstagandets legitimerande funktion?
Nie wieder	Hur principen används som grund för legitimering	Förekomst av villkorade eller humanitära formuleringar i anslutning till Nie wieder	Warrant	Omformuleras innebörden av Nie wieder mellan talen?
Staatsräson	Hur Israels säkerhet legitimeras	Förändrad styrka eller reservationer i stödet	Warrant/ Claim	Hur används Staatsräson för att legitimera stöd till Israel i respektive tal?
Humanitärt ansvar	Hur palestinskt civilt lidande inkluderas i argumentation	Ökad förekomst av humanitära reservationer	Rebuttal/ Qualifier	I vilken utsträckning introduceras humanitära begränsningar i argumentationen?

3. 4 Begränsningar

Det är viktigt att understryka vad denna design kan och inte kan visa. Studien har en hög beskrivande och analytisk styrka gällande kartläggning av *hur* den minnespolitiska argumentationsstrukturen förändras mellan de två tillfällena. Genom tillämpningen av Toulmins modell kan studien bryta ner och synliggöra uttalandenas beståndsdelar, vilket möjliggör en jämförelse av underliggande resonemang och mening bakom retoriskt bruk. Studiens metodologi kan däremot inte fastställa *varför* dessa förändringar sker. Händelseförloppet mellan oktober 2023 och mars 2024 påverkas av flera olika samverkande faktorer parallellt. Det blir därmed svårt att isolera effekten av enskilda variabler, då skiftande internationell opinion, interna inrikespolitiska påtryckningar i Tyskland, de militära och humanitära händelseförloppet i Gaza, samt geopolitiska påtryckningar kan alla verka samtidigt (Esaïasson, m.f., 2012, 67-69, 79). Vidare utgör inte två tal tillräckligt med underlag för att generalisera tysk utrikespolitik, eller Scholz retorik som helhet (Esaïasson, m.f.l., 2012, 155). Däremot gör inte studien några sådana anspråk, utan avser i stället genom en intensiv fåfallsdesign att studera och bidra med analytiskt djup av ett specifikt fall.

Eftersom att de två talen skiljer sig i två aspekter; publik och tidpunkt, är det inte möjligt att isolera huruvida eventuella skillnader enbart beror på att Scholz anpassar sig till en internationell publik, på att den humanitära situationen förändrats, eller på en kombination av båda faktorer.

Slutligen är båda primärtexterna ursprungligen hållna på tyska, vilket skapar begränsningar gällande översättning och tolkningsbarhet. Enligt Bergström och Boreus är språk kultur specifikt och kontextuellt (2012, s. 31-32). Att analysera översatt material kan medföra en risk där nyckelbegrepp, som bär på kulturell betydelse, riskeras förenklas vid översättningen till svenska. Ord som exempelvis *Staatsräson* och *Nie wieder* bär på ett tyskt historiskt narrativ och har inte någon direkt motsvarighet i det svenska språket. För att hantera, och minimera, denna risk har vi analyserat texterna parallellt och letat specifikt efter dessa två nyckelord, för att på så sätt garantera att deras mening inte försvinner i översättningen. Vi kommer att översätta materialet med hjälp av "DeepL" (Scholz, 2023; Scholz, 2024), vilket är ett AI verktyg, men inte ett generativt sådant. Genom användning av detta program ser vi till att undvika generering av hallucinationer, ny information eller egna tolkningar i översättningarna. De svensk-översatta

versionerna kommer att vara de primära talen vi analyserar. Däremot kommer både de översatta versionerna och de originella versionerna att finnas tillgängliga. De originella versionerna finns tillgängliga i referenslistan, medan de översatta versionerna finns tillgängliga efter begreppslistan. Detta ger läsaren möjlighet att själv granska och kontrollera respektive text, samt våran tolkning.

4. Kontext till talen

För att förstå hur argumentationens struktur förändras i Olaf Scholz tal, är det viktigt att redogöra för konfliktens karaktär och utveckling.

Situationen mellan Israel och Palestina före den 7:e oktober kan beskrivas som ett djupt fastlåst spänningsläge, präglad av historiska territoriella tvister, asymmetriska maktrelationer och återkommande våldsutbrott. Gazaremsan, som är ett av världens mest tätbefolkade områden, har sedan 2007 styrts av den islamistiska milisen Hamas. Som följd av Hamas maktövertagande införde Israel och Egypten blockader och restriktioner mot det palestinska territoriet, dessa skar av flödet av fria varor, bränsle och elektricitet, samt människors rörlighet, vilket skapade en svår ekonomisk och humanitär situation för områdets befolkning. Under denna period blåste konflikten regelbundet upp i kortare, högintensiva militära sammandrabbningar (Human Rights Watch, 2024). Den 7:e oktober 2023 förändrades situationen drastiskt, efter att Hamas genomförde en storskalig och systematisk attack riktad mot israeliska militärbaser och civila städer. Omkring 1 200 israeler dog, och omkring 240 personer, inklusive barn, kvinnor och män, blev tagna som gisslan. Attacken blev det dödligaste angreppet mot den judiska befolkningen sedan förintelsen, vilket omedelbart gav händelsen stor global uppmärksamhet (SVT Nyheter, 2025).

När Scholz höll sin regeringsförklaring den 12 oktober 2023, präglades det geopolitiska läget av ett nästintill totalt västerländskt stöd för Israels rätt till självförsvar (Scholz, 2023). I det tidigare skedet bestod Israels militära strategi främst av luftangrepp mot Hamas mål, men konfliktens karaktär eskalerade snabbt. Det gick från ett svar på ett terrorangrepp, till ett storskaligt krig (Human Rights Watch, 2024). Israels militär inledde en omfattande och massiv markinvasion mot Gazaremsan, vilket lämnade stora delar i ruiner. En central brytpunkt, som skiftade internationell opinion, skedde i mitten av mars 2024. Israel planerade en markoffensiv mot staden Rafah i södra Gaza. Rafah hade vid denna tidpunkt blivit en sista tillflyktsort för över 1,5 miljoner palestinska internflyktingar, och flera internationella aktörer varnade för att en militär invasion av staden skulle utlösa en humanitär katastrof (UN News, 2024). Fem månader efter konfliktens utbrott, i mars 2024, rapporterades antalet dödade palestinier ha överstigit 30 000,

merparten av befolkningen befann sig på flykt och FN larmade om en hungersnöd och risk för svält till följd av begränsade hjälpsändningar (World Food Programme, 2024). Den olösta situationen för de israeler som satt gisslan i Gaza bidrog samtidigt till att bibehålla en hög politisk press på både Israel och landets västerländska allierade (United Nations Security Council, 2024)

Det var i detta skede, 163 dagar efter Hamas attack, som förbundskansler Olaf Scholz reste till regionen och genomförde ett pressuttalande tillsammans med Israels premiärminister Benjamin Netanyahu i Jerusalem den 17 mars 2024 (Scholz, 2024).

5. Analys

5.1 Historiskt ansvarstagande som legitimeringsgrund

Här analyseras hur Scholz använder Tysklands historiska ansvar som legitimeringsgrund för Israeliskt stöd i respektive tal. Hänvisningar till Förintelsen, den tyska historien och det kollektiva ansvaret står i fokus i enlighet med operationaliseringens analysdimension för historiskt ansvar (se tabell 1.2). Med utgångspunkt i Toulmins argumentationsmodell analyseras hur det historiska ansvaret fungerar som *warrant* och *backing*, för att motivera politiska slutsatser med hjälp av historiska erfarenheter. Delavsnitten 5.1.1 och 5.1.2 ämnar skapa ett analytiskt underlag för senare undersökning av hur historiska minnesreferenser används och eventuellt omformuleras mellan talen. Detta steg fokuserar främst på att identifiera den faktiska förekomsten samt den argumentativa funktionen av referenserna i respektive tal.

5.1.1 Tal 1: *Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023*

I regeringstalet Scholz håller den 12 oktober 2023 kan det historiska ansvaret betraktas som explicit och centralt formulerat i argumentationen. Med citat som “Vår egen historia och vårt ansvar som sprungit ur Förintelsen gör det till vår ständiga uppgift att gå i god för staten Israels existens och säkerhet. Detta ansvar vägleder oss.” och “Vi gör detta av ansvar för vår historia och i djup samhörighet och vänskap med den judiska staten Israel.” klargörs den historiska kopplingen som legitimeringsgrund för det israeliska stöd som Scholz förespråkar.

Ur ett minnesteoretiskt perspektiv kan det historiska ansvarets argumentativa roll som *warrant* och *backing* (se tabell 1.1) förstås genom Förintelsens funktion som en referenspunkt för tysk politisk och moralisk identitet. Scholz argumentation kan därmed, utifrån Toulmins argumentationsmodell och minnesteoretiska perspektiv tolkas som uppbyggd på kollektivt etablerade föreställningar om historiskt ansvar, och inte endast aktuella geopolitiska omständigheter. Det historiska minnet fungerar därmed som en minnespolitisk legitimeringsgrund i argumentationen. I talet från den 12 oktober 2023 kan legitimeringsgrunden

även antydvas vara den mest framträdande sådana, i och med dess centrala position i argumentens struktur.

5.1.2 Tal 2: *Olaf Scholz, Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024*

I Scholz pressuttalande från mars 2024 krävs mer implicit tolkning för identifiering av historiskt ansvar som legitimerande resurs. I citat som: "För mig som tysk förbundskansler är en sak grundläggande, nämligen Israels säkerhet." formuleras Scholz roll som just tysk förbundskansler som *grounds* (se tabell 1.1). Det *warrant* och *backing* som kopplar samman den tyska förbundskanslerrollen med ett givet israeliskt stöd, kan utifrån ett minnesteoretiskt perspektiv förstås genom det tyska kollektiva och kulturella minnet av Förintelsen. Den tyska identiteten används vidare som legitimeringsgrund i flera delar av talet.

5.1.3 Jämförande analys

Med hänsyn till studiens framtagna indikator på förändring att leta efter i analysen (se tabell 1.2) noterar vi här en tydlig minskad centralitet av det historiska ansvaret i jämförelse mellan talen. Det historiska ansvaret används därmed återigen som legitimeringsgrund i det andra talet, men i betydligt mer implicit och institutionaliserad karaktär än i talet från oktober 2023. Den explicita förklaringen av historiskt ansvar är helt frånvarande i talet från mars 2024, och det agerar därmed inte längre någon tydlig formulerad *warrant* eller *backing*. Detta innebär dock inte att legitimeringsgrunden försvinner, men snarare att den fungerar som en institutionaliserad del av det tyska kulturella minnet, där det underliggande resonemanget i *warranten* fortfarande präglas av historiskt ansvar. Å andra sidan visar detta tydligt den retoriska förändring som sker i användningen av minnsepolitiska normer, under en pågående konflikt påverkad av humanitärt och geopolitiskt tryck. Det är en markant skillnad mellan det explicita ansvarstagandet i det första talet och det underförstådda i det andra talet.

5.2 Staatsräson som säkerhetspolitisk legitimering

I detta avsnitt analyseras hur Scholz använder och operationaliserar den minnespolitiska normen om *Nie wieder* och huruvida Tysklands relation till Israel beskrivs som en *Staatsräson*, enligt

analysdimensionerna för respektive begrepp (se tabell 1.2). Syftet är att, med utgångspunkt i Toulmins argumentationsmodell, undersöka vilka *warrants* och *claims* (se tabell 1.1) som används för att omvandla en historisk och moralisk princip till en säkerhetspolitisk skyldighet. Syftet med analysdel 5.2.1 och 5.2.2 blir därmed att undersöka hur starkt och ovillkorligt stödet framställs, samt hur det sammankopplas med den tyska statliga identiteten i respektive tal. Delavsnitt 5.2.3 ämnar att undersöka i vilken utsträckning en förändring sker av hur principerna försvaras vid skiftande omständigheter, och därmed bidra till studiens övergripande syfte att analysera hur minnespolitiska normer används och eventuellt omformuleras i talens argumentationsstruktur.

5.2.1 Tal 1: *Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023*

Tyskland stöd till Israel, i regeringsförklaringen från den 12 e oktober 2023, framstår som ett absolut påstående (*claim*), där Scholz explicit slår fast Tysklands stöd till Israel genom att hävda “I detta ögonblick finns det bara en plats för Tyskland: platsen vid Israels sida. Det är vad vi menar när vi säger: Israels säkerhet är en tysk statsräson” (se tabell 1.2). Strukturen i detta argument, kan genom Toulmins argumentationsmodell, förstås som en sluten kedja. Där det huvudsakliga påståendet (*claim*) motiveras av en *warrant*, där Israels säkerhet ordagrant liknas med den tyska statens eget existensberättigande genom begreppet *Staatsräson*. Denna *warrent* vilar i sin tur på en historisk *backing* (se tabell 1.1) som kopplas direkt till förintelsen. Genom Toulmins modell blir det kollektiva minnet en tydlig legitimeringsgrund för att flytta en moralisk princip till utgångspunkten för en konkret handling.

Denna minnespolitiska koppling mellan moral och militärt stöd förstärks ytterligare genom Scholz beskrivning av de två staternas samhörighet “Vi är helt eniga: Våra länder kommer att stödja Israel i att försvara sig självt och sitt folk mot sådana grymheter. Och det står klart: Vår solidaritet stannar inte vid ord”. I denna mening flyttas Scholz stöd från symboliskt till materiellt stöd, vilket fungerar som ett uttryck för formell statlig skyldighet och en direkt operationalisering av normen *Nie wieder*.

Denna dimension understryks vidare när Scholz förtydligar omfattningen av den tyska beredskapen “Jag har bett premiärminister Netanyahu att hålla nära kontakt och informera oss

om alla behov av stöd. Det gäller till exempel vård av sårade, men vi kommer också att skyndsamt pröva och även bevilja andra framställningar om stöd från Israel”. Genom att erbjuda fullständigt stöd omvandlas det kulturella minnets skuld till konkreta handlingar där krishantering blir en tysk säkerhetspolitisk plikt.

5.2.2 Tal 2: *Olaf Scholz, Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024*

Tal 2 följer samma grundläggande *claim* om Tysklands stöd till Israel, genom uttalanden som ”Mitt land står vid det israeliska folkets sida i dessa mörka timmar.” Trots att själva huvudanspråket är det samma som i tal 1, har argumentets *grounds* (se tabell 1.1) genomgått en förändring. Scholz anpassar här principen om *Nie wieder* och kopplar det direkt till samtida trauman: ”Som partner och vän till Israel har jag talat med premiärministern om min oro gällande krigets utveckling. Israel förföljer ett legitimt mål i bekämpandet av Hamas-terroristerna: ”Aldrig mer en 7 oktober!””.

Genom att anpassa principen till en ny kontext ändras *Nie weiders* retoriska karaktär samtidigt som den fortsatt utgör en legitimeringsgrund. Stödet till Israel utgör fortfarande statens officiella ståndpunkt, men normen har gått från en utgångspunkt för absolut stöd, till en omförhandling till följd av en utmanande global opinion och en drastiskt förvärrad humanitär kris i Gaza. Scholz förklarar här att ”terror kan inte besegras enbart med militära medel”, vilket tyder på att kriget och det tidigare absoluta stödet till självförsvar inte kan rättfärdiga vilka humanitära konsekvenser som helst och att långsiktig stabilitet kräver politiska lösningar framför omedelbart självförsvar. Argumentationen visar därmed inte att principen om Staatsräson överges, men att dess legitimerande funktion tydligt anpassas till en förändrad konfliktkontext.

5.2.3 Jämförande analys

Det argumentativa språkbruket i Tal 1 kännetecknas av att vara fullständigt ovillkorligt. Det finns inga förekomster av *rebuttals* eller *qualifiers* (se tabell 1.1) gällande hur Israel väljer att bedriva sin militära strategi. I stället stänger Scholz proaktivt dörren för alla former av ifrågasättande av den israeliska responsen genom att fastslå: ”Det finns inget att relativisera. Varje ”ja, men” är helt malplacerat med tanke på terroristernas brutalitet och människoförakt”.

Pressuttalandet från mars 2024 visar emellertid en ny retorisk bild. Här introducerar Scholz i stället tydliga *rebuttals* för konfliktens lösning genom att betona den humanitära logiken. Han omformulerar synen på hållbar fred och påstår att: ”Varaktig säkerhet för kommande generationer i Israel växer fram ur en lösning med palestinierna – inte mot dem. Detta är en märkbar förändring, där det tidigare ovillkorliga stödet ersätts av ett mer komplext resonemang, där Israels militära logik ifrågasätts istället för försvaras.

Analysen visar därmed att den avgörande förändringen i Scholz retorik inte ligger i det grundläggande påståendet (*claim*), alltså att Tyskland orubbligt ska stödja Israel, utan i hur dess underliggande premisser (*warrants*) formuleras och förankras i historiskt ansvar.

5.3 Humanitära reservationer och argumentativ omformulering

I detta avsnitt analyseras förekomsten av humanitärt ansvar integrerat i Scholz argumentation. Analysen kommer följa analysdimensionen ”humanitärt ansvar” samt dess indikatorer i närläsning av talen (se tabell 1.2). Med hänsyn till studiens hypotes och syfte att identifiera retorisk förändring, ämnar avsnittet att bidra med kompletterande förståelse för vilka legitimeringsgrunder som kan komma att konkurrera med exempelvis historiskt ansvar och dess operationalisering som *Staatsräson*. Analysdel 5.3.1 och 5.3.2 redogör för förekomsten av humanitära reservationer i argumentationen, medan 5.3.3 ämnar undersöka om nya hänsyn, som palestinskt lidande, får större legitimeringsutrymme i relation till de minnesreferenser som tidigare varit starkast etablerade i takt med konfliktens utveckling. Syftet är därmed inte att analysera de humanitära reservationerna i sig, utan att granska hur dessa nyanserar de minnespolitiska grunderna i talens argumentationsstruktur, och därmed även påverkar den retoriska användningen av minnesreferenser.

5.3.1 Tal 1: *Olaf Scholz, Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023*

I talet från den 12 oktober 2023 spelar humanitära reservationer i form av kritiska *qualifiers* eller *rebuttals* (se tabell 1.1) riktade mot Israels militära agerande mycket begränsad roll. Som tidigare nämnts fungerar Förintelsen som historisk referenspunkt som en oemotsagd *warrant* för

argumentationen kring israeliskt stöd. Den hänsyn som ges till palestinska offer i detta skede av konflikten, innan offensiven i Rafah, är alltså mycket begränsad. När sådan humanitär hänsyn väl förekommer spelar den inte någon betydande roll som legitimerande resurs. Den tydligaste inkluderingen av civilt lidande i palestina framkommer i formuleringen: “Vi ger inte upp målet att våra israeliska vänner och de palestinier som vill ha fred en dag ska kunna leva sida vid sida utan terror, även om det idag framstår som mer avlägset än någonsin”. En mening där palestinier främst nämns i relation till fredsstreben.

Att Israels rätt till självförsvar legitimeras utan *rebuttals* blir extra tydligt i formuleringar som: “Hizbollah får inte dras in i striderna. Det skulle inte bara leda till en berättigad och hård israelisk reaktion” i diskussionen om Libanon, samt “Och det är tyvärr förutsägbart: lidandet och nöden för civilbefolkningen i Gaza kommer snarare att öka ytterligare. Även för detta bär Hamas ansvaret genom sitt angrepp mot Israel.” angående vad vidare terror från Hamas kan innebära. När humanitära konsekvenser av konflikten nämns, riktas inte någon kritik mot Israel i detta tal.

5.3.2 Tal 2: *Olaf Scholz, Pressessuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024*

I talet från den 17 mars 2024 integreras humanitär hänsyn i betydligt större utsträckning. De humanitära konsekvenser som konflikten medför i form av palestinskt lidande samt problematisering av detta ges större utrymme. I detta tal framkommer även kravställningar och motargument riktade mot Israel explicit. En högre användning av *rebuttals* och *qualifiers* blir tydlig (se tabell 1.1) med formuleringar som: “Dessa fem månader har krävt ett numera enormt högt antal människoliv och civila offer – ett alldeles för högt antal, skulle många säga.” angående Israels militäroperation i Gazaremsan, samt “Vi kan inte se på när den palestinska befolkningen riskerar att svälta ihjäl. Det är inte vi. Det är inte vad vi gemensamt står för. Det krävs betydligt mer humanitärt bistånd, och det måste vara kontinuerligt och tillförlitligt.” angående den humanitära situationen i Gaza och kravställning även mot Israel. Humanitära hänsyn används inte längre enbart som tillägg i argumentationen under detta tal. Med utgångspunkt i minnesteoretiska perspektiv kan humanitär hänsyn läsas som kompletterande legitimerande grunder vid sidan av etablerade normer kring historiskt ansvar och *Staatsräson*.

5.3.3 Jämförande analys

Skillnaden mellan integrering av humanitära reservationer är tydlig mellan talet från 2023 och talet från 2024. Ur ett Toulminperspektiv kan förändringen motiveras med övergången från huvudsakliga *warrants* av historiskt ansvar och staatsräson, till inkludering av begränsande och nyanserande argumentativa element. *Qualifiers* och *rebuttals* introduceras i talet från 2024 genom formuleringar om civila offer och behov av stöd även till Gaza. Utifrån minnesteoretiska perspektiv blir det tydligt att humanitär hänsyn inte nyanserar den centrala legitimerande funktionen i argumentationen som utgörs av historiska referenser och anspråk på Tysklands ansvar gentemot Israel i talet från oktober 2023. Nyanseringen finns däremot tydligt i Scholz argumentation från 2024. Även om humanitärt ansvar inte ersätter de minnespolitiska legitimeringsgrunderna fullt ut, kan man i linje med teorin om kollektivt minne som selektivt och formbart i minnespolitisk utövning (Assmann 2008, s. 54), notera hur hänsynen bidrar till att nyansera de minnespolitiska legitimeringsgrundernas argumentativa särställning i jämförelse med det första talet.

5.4 Sammanställning av argumentativ förskjutning

Tabell 2.1

Vad som undersöks	Användning i tal 1	Användning i tal 2	Argumentativ förändring
Historiskt ansvar	Explicita referenser till förintelsen och historisk skuld som legitimitetsgrund för stöd till Israel	Det historiska ansvaret kvarstår men uttrycks mer implicit och institutionaliserat	Från explicit legitimering till mer underförstådd legitimitetsgrund
Nie wieder	Används som grund för ovillkorligt stöd och Israels rätt till	Omformuleras till samtida säkerhetslogik genom "Aldrig mer	Från historisk princip till samtidsanpassad säkerhetsretorik

	självförsvar	7 oktober”	
Staatsräson	Framställs som absolut och direkt kopplad till tyskt stöd för Israel	Kvarstår som princip men kompletteras med humanitära och politiska reservationer	Från ovillkorlig säkerhetspolitisk legitimering till nyanserad argumentation
Humanitärt ansvar	Begränsad förekomst och liten legitimerande funktion	Tydligare fokus på civila offer, humanitärt bistånd och proportionalitet	Humanitära hänsyn ges större argumentativ tyngd och fungerar som qualifiers/rebuttals

(Se **Tabell 1.2** för ytterligare definition samt information)

6. Diskussion

Ur ett minnesteoretiskt perspektiv illustrerar resultatet hur kollektiva och kulturella minnen inte enbart fungerar som bevarande av historiska erfarenheter, utan även som politiskt användbara tolkningsramar vars legitimerande funktion kan rekontextualiseras beroende på samtidens behov och konflikter. Resultatet ligger därmed i linje med Assmanns förståelse av kulturellt minne som något institutionellt stabilt men samtidigt dynamiskt i sin samhällliga och politiska användning (Assmann 2011, s. 54).

De historiska minnesreferensernas och principernas varierande användningsområden beroende på kontext, publik och politisk situation visar även på den politiska kraft kollektiva minnen bär. Djupt institutionaliserade referenser med moralisk legitimitet kan användas som effektiva politiska resurser. Denna potential understryker vikten av att betrakta minnespolitikens principer som tolkningsbara, med speciell hänsyn till minnespolitikens selektivitet som Sierp talar om (Sierp 2025, s. 1465-1467). Den identitet som genom kulturellt minne har skapats i den tyska kontexten, kan genom politiken potentiellt nyttjas politiskt till att legitimera delvis motstridiga syften.

I denna analys har samtidigt inte någon egentlig ren övergivelse av de historiskt förankrade principerna visats, utan snarare omfattande omformuleringar och anpassning till en ny kontext. Hur starkt kulturellt minne institutionaliseras blir synligt i den retorik som förts runt israeliska respektive palestinska offer i Scholz tal. Vi ser hur humanitära hänsyn blir relevanta först genom integrering och artikulering inom ramen för de etablerade principerna. Den palestinska hänsynen framstår inte som någon rent fristående legitimeringsgrund, utan sätts i relation till Tysklands stöd för Israel. Det tyder ytterligare på styrkan i gemensamma historiska referenser, och indikerar att djupt institutionaliserade minnespolitiska principer potentiellt kan begränsa utrymmet för alternativa politiska ställningstaganden inom den tyska kontexten.

7. Slutsats och Vidare Forskning

7.1 Slutsats

Studien är ämnad att besvara frågan:

Hur och i vilken utsträckning omformuleras de minnespolitiska grunderna för Tysklands Israels-Staatsräson i Olaf Scholz offentliga retorik mellan oktober 2023 och mars 2024, och hur tar sig denna eventuella retoriska förskjutning uttryck i talens argumentationsstruktur?

Genom en jämförande argumentationsanalys av två tal, med Toulmins argumentationsmodell som operationellt verktyg och minnesteori som tolkningsramverk. Vi har anpassat den sammanställande tabellen (se avsnitt 5.4) för att besvara studiens hypotes (se avsnitt 1.3).

Analysen har visat att en tydlig retorisk och argumentativ förskjutning kan identifieras mellan de två talen.

I det första talet legitimeras ett oreserverat stöd till Israel utifrån historiskt ansvaret. De minnespolitiska berättigandena (*warrants*) är explicita och saknar i princip humanitära reservationer. I det andra talet kvarstår stödet, men argumentationen har nu kompletterats med modifieringar (*qualifiers*) och begränsningar (*rebuttals*) kopplade till folkrätt, civila offer och långsiktig fred.

Analysen visar därmed hur principen *Nie wieder* och *Staatsräson* rekontextualiseras. Från att ha förankrats som en absolut historisk skuld, anpassas normerna senare för att även hantera samtidens humanitära kris och regionala säkerhetshot. Alltså övergavs inte normerna, utan dess argumentativa funktion omformuleras i ljuset av förändrade omständigheter. Studien belyser därmed hur minnespolitiska normer fungerar som anpassningsbara verktyg i politiska legitimeringsstrategier.

7.2 Vidare Forskning

Vidare forskning skulle kunna utöka det empiriska materialet för att uppnå en högre grad av extern validitet och därmed öka möjligheterna att generalisera resultaten (Esaiasson, m.fl., 2012, s. 60-62). För det första skulle man kunna analysera flera tal av Scholz, för att på så sätt få en mer nyanserad förståelse av den retoriska förändringen. För det andra vore en komparativ studie, där man jämför politiska ledares uttalanden i liknande länder, ge möjligheten att bättre isolera faktorer (Esaiasson, m.fl., 2012, s. 130-131). På detta sätt skulle man kunna prova om den retoriska förändringen är specifikt tysk, eller om den passar in på en bredare västerländsk diskurs. För det tredje skulle en parallell analys av inhemska reaktioner på Scholz retorik kunna genomföras (Esaiasson, m.fl., 2012, s. 159-161), exempelvis genom att studera den tyska oppositionens uttalande, eller tysk respons, för att på detta sätt analysera om förändringen beror på ändrad hemmaopinion och inhemska reaktioner, snarare än enbart som en reaktion på den internationella humanitära utvecklingen i Gaza.

Forskningsområdet om minnespolitiska normer under pågående konflikter är ett växande område, där denna studie har ämnat att utgöra ett bidrag genom att visa hur djupt rotat historiskt ansvarstagande omförhandlas under krishantering.

8. Referenslista

Assmann, A. (2008). Transformations between History and Memory. *Social Research*, 75(1), ss. 49–72. [Hämtad 2026-05-21].

Assmann, A. (2011). *Cultural Memory and Western Civilization: Functions, Media, Archives*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012). Argumentationsanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 91–137.

Bundesregierung (2025). *Kanzlerschaft Olaf Scholz*.
<https://www.bundestkanzler.de/bk-de/content/kanzlerschaft-olaf-scholz-2344498> [Hämtad 2026-05-24].

Deutscher Bundestag (2024). *Antrag: Nie wieder ist jetzt – Jüdisches Leben in Deutschland schützen, bewahren und stärken*. Drucksache 20/13627, 23 april. Berlin: Deutscher Bundestag.
<https://dserver.bundestag.de/btd/20/136/2013627.pdf> [Hämtad 2026-05-21].

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.

Herf, J. (1997). *Divided Memory: The Nazi Past in the Two Germanys*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Human Rights Watch (2024). *World Report 2024: Israel and Palestine*. New York: Human Rights Watch. <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/israel-and-palestine> [Hämtad 2026-05-21].

Kupchan, C. A. (2023). Could the Israel-Hamas War Lead to Peace? *Council on Foreign Relations*, 11 december.
<https://www.cfr.org/articles/israel-and-hamas-reach-cease-fire-will-war-end> [Hämtad 2026-05-20].

Kurunmäki, F. (2012). Begreppshistoria. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 177–218.

Levy, D. & Sznajder, N. (2006). *The Holocaust and Memory in the Global Age*. Philadelphia: Temple University Press.

Moses, A. D. (2021). *The Problems of Genocide*. Cambridge: Cambridge University Press.

Olick, J. K. (2007). *The Politics of Regret: On Collective Memory and Historical Responsibility*. New York: Routledge.

Oltermann, P. (2023). Israel-Hamas war opens up German debate over meaning of ‘never again’. *The Guardian*, 22 november.

<https://www.theguardian.com/world/2023/nov/22/israel-hamas-war-opens-up-german-debate-over-meaning-of-never-again> [Hämtad 2026-05-21].

Port, A. I. (2023). *Never Again: Germans and Genocide after the Holocaust*. Cambridge, Mass.: The Belknap Press of Harvard University Press.

Scholz, O. (2023). *Regierungserklärung zur Lage in Israel*. Bulletin der Bundesregierung Nr. 111-1, 12 oktober. Berlin: Die Bundesregierung.

<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/992814/2230132/72ecc2497b84a5dc74bf4d02aad2724/111-1-bk-bt-data.pdf?download=1> [Hämtad 2026-05-19].

Scholz, O. (2024). *Presseklärung von Bundeskanzler Olaf Scholz in Jerusalem*. Bulletin der Bundesregierung Nr. 34-1, 17 mars. Berlin: Presse- und Informationsamt der Bundesregierung. <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/2266914/4ded143f26aa00f7cb4195599ceaaf1f/2024-03-17-bk-statement-jerusalem-deutsch-data.pdf?download=1> [Hämtad 2026-05-19].

Schwab, M. (2023). Germany pledged ‘never again.’ Here’s how it’s grappling with Israel’s bombing of Gaza. *Los Angeles Times*, 17 december. <https://www.latimes.com/opinion/story/2023-12-17/germany-israel-gaza-antisemitism-holocaust-genocide-palestinians-solidarity> [Hämtad 2026-05-25].

- Sierp, A. (2025). The Politics of Memory: Between History, Identity and Conflict. *Government and Opposition*, 60(1), ss. 1464–1483.
<https://www.cambridge.org/core/journals/government-and-opposition/article/politics-of-memory-between-history-identity-and-conflict/DAB6FF02FBA7DEE05F92DE32FC833219> [Hämtad 2026-05-19].
- SVT Nyheter (2025). *Mellanösternexperter: Världen förändrades den dagen*. 7 oktober.
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/mellanosternexperter-varlden-forandrades-den-dagen> [Hämtad 2026-05-19].
- Toulmin, S. (1958). *The Uses of Argument*. Cambridge: Cambridge University Press.
- UN News (2024). *UN Security Council demands 'immediate ceasefire' in Gaza, ending months-long deadlock*. 26 mars. <https://news.un.org/en/story/2024/03/1147931> [Hämtad 2026-05-21].
- United Nations Security Council (2024). *Resolution 2728 (2024): Adopted by the Security Council at its 9586th meeting, on 25 March 2024*. S/RES/2728(2024). New York: United Nations. [https://docs.un.org/en/S/RES/2728\(2024\)](https://docs.un.org/en/S/RES/2728(2024)) [Hämtad 2026-05-21].
- World Food Programme (2024). *Famine imminent in northern Gaza, new report warns*. 18 mars.
<https://www.wfp.org/news/famine-imminent-northern-gaza-new-report-warns> [Hämtad 2026-05-19].

9. Begreppslista

Bundestag- Tysklands parlament, bestående av folkvalda ledamöter. Motsvarar ungefär riksdagen i Sverige

Knesset- Israels parlament, vilket ligger i Jerusalem

Nie wieder- Tyska för *aldrig igen*. Den minnespolitiska princip som uppstod i det tyska kollektiva medvetandet efter förintelsen och som innebär ett åtagande att aldrig tillåta en upprepning av det som skedde under nazitiden

Nie wieder ist jetzt- *Aldrig mer är nu*. En omformulering av *Nie wieder* som fick förnyad aktualitet efter Hamas attack den 7 oktober 2023, och som användes i motstridiga politiska syften.

Regeringskansler- Tysklands regeringschef. Motsvarar ungefär statsministern i Sverige.

Staatsräson- Tyskt begrepp för statsintresse eller statsskäl. I denna studies kontext används det för att beskriva den tyska principen att Israels säkerhet är en grundläggande del av Tysklands utrikespolitiska identitet och förpliktelse.

TAL 1: Regierungserklärung, Bundestag, 12 oktober 2023 (översatt)

Nr 111-1 från den 12 oktober 2023 Regeringsförklaring av förbundskansler Olaf Scholz om läget i Israel inför den tyska förbundsdagen den 12 oktober 2023 i Berlin:

På morgonen den 7 oktober vaknade Israel till en mardröm. Under denna judiska helgdag avfyrade Hamas tusentals raketer från Gazaremsan mot Israel. Samtidigt tog sig tungt beväpnade palestinska terrorister in i Israel och drog mördande genom städer och byar. Över 250 unga kvinnor och män blev regelrätt avrättade av terroristerna vid en musikfestival i närheten av Gazaremsan. Bilderna vittnar om en människofientlig grymhet. Dussintals israeler, däribland äldre och små barn, fördes bort som gisslan till Gazaremsan. Många av dem skadades svårt till kropp och själ av sina kidnappare och förnedrades på det mest vidriga sätt. Hittills har långt över 1 000 israeliska medborgare fallit offer för terrorn. Tusentals har skadats, vissa allvarligt, och kämpar för sina liv på landets sjukhus. I ett land med nio miljoner invånare innebär detta att nästan alla känner något av offren. I hela Israel sörjs i denna stund de döda, samtidigt som oron är stor för de skadade och bortförda. Kära vänner i Israel, vi sörjer och vi känner med er.

Våra hjärtan är tunga inför det stora lidande som terror, hat och förakt för människoliv har fört över ert land, över Israel. Vi fördömer terroristernas våld å det skarpaste. Och vi säger med all tydlighet: Israel har en enligt folkrätten fastställd rätt att försvara sig själv och sina medborgare mot detta barbariska angrepp. Säkerheten i och för Israel måste återupprättas, och därför måste Israel kunna försvara sig. I detta ögonblick finns det bara en plats för Tyskland: platsen vid Israels sida. Det är vad vi menar när vi säger: Israels säkerhet är en tysk statsräson. Vår egen historia, vårt ansvar som vuxit fram ur Förintelsen, gör det till vår eviga uppgift att gå i god för staten Israels existens och säkerhet. Detta ansvar vägleder oss.

Vår samhörighet med Israel och dess folk är i dag också mycket direkt på andra sätt. Många tyskar bor i Israel, ofta medborgare i båda staterna. Många israeler bor här i Tyskland. Många av oss har vänner i det andra landet. Även därför befann sig ett stort antal tyskar i Israel vid tidpunkten för attacken. Och så är bland de drygt 100 gisslan hos Hamas finns flera tyskar.

Jag är tacksam för att detta hus reagerade omedelbart på terrorattacken. Fem tyska partier uttryckte tydligt sin solidaritet med Israel redan i söndags i ett gemensamt uttalande. Och jag välkomnar det partipolitiskt övergripande förslag som ska antas idag. Detta är viktiga och nödvändiga tecken på vår solidaritet med Israel i kampen mot terrorn.

Jag betonade också denna solidaritet gentemot premiärminister Netanyahu när vi talades vid i telefon i söndags. Jag har även haft nära samordning med president Macron, president Biden, premiärminister Sunak och premiärminister Meloni under de senaste dagarna. Vi är helt eniga: Våra länder kommer att stödja Israel i att försvara sig självt och sitt folk mot sådana grymheter.

Och det står klart: Vår solidaritet stannar inte vid ord. Jag har bitt premiärminister Netanyahu att hålla nära kontakt och informera oss om alla behov av stöd. Det gäller till exempel vård av sårade, men vi kommer också att skyndsamt pröva och även bevilja andra framställningar om stöd från Israel.

Vår omedelbara oro idag gäller de barn, kvinnor och män som har förts bort till Gazaremsan. Deras öde berör oss alla djupt. Vi befars att Hamas kommer att fortsätta använda dem som mänskliga sköldar under de kommande veckorna. Vi arbetar med full kraft för att alla gisslan ska frigges – i nära samordning med Israel och naturligtvis med vederbörlig konfidentialitet.

Vår andra stora oro gäller konfliktens regionala dimension. Även om vi hittills inte har några konkreta bevis för att Iran har gett specifikt och operativt stöd till Hamas fega attack, står det klart för oss alla: utan iranskt stöd under de senaste åren skulle Hamas inte ha haft förmågan att genomföra dessa exempellösa attacker på israeliskt territorium. De jublande uttalandena från det iranska regimskiktet och vissa andra regeringsföreträdare i regionen är avskyvärda. Ledningen i Teheran visar skamlöst sitt rätta ansikte och bekräftar därmed sin roll i Gaza.

Vårt regionala fokus ligger också på södra Libanon. Liksom Hamas har även Hizbollah nära band till Iran. Även de ifrågasätter Israels existensrätt. Hizbollah får inte dras in i striderna. Det skulle inte bara leda till en berättigad och hård israelisk reaktion. Libanon, som redan är destabiliserat genom Hizbollahs olyckliga agerande, skulle hamna vid avgrundens brant. Framför allt skulle det då hota en förödande regional brand med möjliga effekter ända till Nordafrika och Jemen.

Många länder i Mellanöstern har redan sett stort lidande under de senaste decennierna. Grymheterna av den så kallade Islamiska staten, IS, ligger inte ens tio år tillbaka i tiden. Tillsammans med våra partners använder vi därför alla våra kanaler för att förhindra ett sådant apokalyptiskt scenario. Tillsammans uppmanar vi alla i regionen att avstå från ytterligare fientliga handlingar mot Israel. Vårt budskap är tydligt: Det vore ett oförlåtligt misstag att attackera Israel.

Jag står i nära kontakt med Egyptens president al-Sisi, som även har kanaler till Gaza. Idag talar jag med Turkiets president Erdoğan. Dessutom tar jag emot Qatars emir, vars land innehar en viktig medlarroll, som de just nu också utnyttjar. Alla tre kan spela en viktig roll i medling och deeskalering i den nuvarande situationen. Till kritikerna av sådana kontakter och det faktum att vi talar, säger jag: Det vore oansvarigt att i denna dramatiska situation inte utnyttja alla kontakter som kan hjälpa! Vi gör detta för övrigt i nära samordning med Israel och för dem som kidnappats av Hamas. Nästa vecka tar jag dessutom emot Jordaniens kung, som spelar en särskild roll i det israelisk-palestinska förhållandet.

Hamas attack mot Israel får också konsekvenser för vårt samarbete med palestinierna. Jag frågar mig: Var är den tydliga fördömandet av terrorvåldet från den Palestinska myndigheten och dess president Mahmud Abbas? Jag säger: Ert tystnad är skamlig! Vi omprövar hela vårt utvecklingssamarbete med de palestinska områdena. Vårt måttstock blir om och hur våra projekt stöder freden i regionen och bäst tjänar Israels säkerhet.

Vi kommer att föra samtal om detta med den israeliska regeringen, precis som vi gjort tidigare, då de historiskt sett har visat intresse för många av våra projekt. Innan denna översyn är avslutad kommer vi inte att kunna tillhandahålla några nya medel för utvecklingssamarbete.

Vårt humanitära bistånd säkrar de mest grundläggande behoven för överlevnad – främst mat och basal hälsovård – för mer än hälften av befolkningen, särskilt i Gaza. Hamas däremot erbjuder dem inget annat än fattigdom och lidande. Hamas agerar inte i den palestinska befolkningens intresse. Och det är tyvärr förutsägbart: lidandet och nöden för civilbefolkningen i Gaza kommer snarare att öka ytterligare. Även för detta bär Hamas ansvaret genom sitt angrepp mot Israel.

Även om det känns svårt just nu, med tanke på de fruktansvärda rapporterna och bilderna från Israel och Gaza, måste vi också se till det långsiktiga perspektivet för Mellanöstern. På senare tid har det skett tydliga förändringar till det bättre: normaliseringen av relationerna mellan Israel, Förenade Arabemiraten och Bahrain 2020, slutet på Qatar-krisen 2021, återupptagandet av relationerna mellan Iran och Saudiarabien 2023, och nyligen chansen till en normalisering även mellan Israel och Saudiarabien. Vi får inte låta terrorn förstöra denna positiva utveckling. Och just detta kan vara terrorns mål.

Desto mer kommer vi att fortsätta kämpa med diplomatiska medel för lösningar på regionens många konflikter. Vi ger inte upp målet att våra israeliska vänner och de palestinier som vill ha fred en dag ska kunna leva sida vid sida utan terror, även om det idag framstår som mer avlägset än någonsin.

Tusentals medborgare har under de senaste dagarna här i Berlin och i andra tyska städer bokstavligen bekant färg för Israel. De blåvita flaggorna med davidstjärnan framför Brandenburger Tor har sänt ett fint tecken på solidaritet, vänskap och samhörighet med Israel till omvärlden. Men under den gångna helgen fanns det även andra, skamliga bilder från Tyskland; bilder på män och kvinnor som firar Hamas terror på våra gator, som ger fritt utlopp för sitt hat mot Israel och mot våra judiska medborgare. Det är avskyvärt.

Det är människoföraktande. Det strider mot alla de värderingar som vi som land är förpliktigade till. Vi accepterar inte hat och hets utan att agera! Vi tolererar inte antisemitism. Noll tolerans mot antisemiter! Det måste och kommer våra säkerhetsmyndigheter att genomdriva med full kraft.

Den som förhärskar Hamas brott eller använder deras symboler begår en brottslig handling i Tyskland. Den som godkänner mord och dråp eller uppmanar till brott gör sig skyldig till brott. Den som bränner israeliska flaggor gör sig skyldig till brott. Den som stöder en terrororganisation som Hamas gör sig skyldig till brott. De brottsbekämpande myndigheterna på både federal och delstatlig nivå kommer att ställa alla som gör något sådant till svars – med alla de medel som vår motståndskraftiga rättsstat erbjuder. Till dessa medel hör uttryckligen även förbud mot föreningar och verksamheter. Inrikesministeriet kommer att utfärda ett verksamhetsförbud för Hamas i Tyskland. En förening som Samidoun, vars medlemmar firar

brutala terrordåd öppet på gatan, kommer att förbjudas i Tyskland. Vår föreningslagstiftning är ett skarpt svärd, och detta svärd kommer vi som en stark rättsstat att dra här.

Omedelbart efter att terrorattacken mot Israel inleddes höjde vi dessutom skyddet för judiska och israeliska institutioner här i landet. Det är tyvärr nödvändigt; det cirkulerar trots allt antisemitiskt hat och hets på internet och i sociala medier som lägger skulden för attackerna på Israel. Till detta säger jag: Det är en skuldbeläggning av offret av det mest perfida slag.

Jag har under de senaste åren ofta talat med israeliska företrädare, även med representanter för den nuvarande regeringen. Jag har då alltid tagit upp kritiska frågor som bosättningspolitik eller de minskade utsikterna för en tvåstatslösning. Men ingenting rättfärdigar ens i närheten våld mot oskyldiga kvinnor och män! Ingenting, absolut ingenting, rättfärdigar Hamas terror! Det finns inget att relativisera. Varje ”ja, men” är helt malplacerat med tanke på terroristernas brutalitet och människoförakt, kära kollegor. Förbundspresidenten och även ni, fru talman, har uppmanat oss att vara vaksamma och att tydligt ställa oss på de attackerade israeliska medborgarnas sida. Vi gör detta av ansvar för vår historia och i djup samhörighet och vänskap med den judiska staten Israel.

Tack så mycket.

TAL 2: Pressuttalande, Jerusalem, 17 mars 2024

(översatt)

PRESSUTTALANDE

Torsdag 17 mars 2024, ca kl. 18 (lokal tid), Jerusalem

Ämne: Besök i staten Israel

Talare: Förbundskansler Olaf Scholz

FÖRBUNDSKANSLER SCHOLZ: Bäste herr premiärminister, tack för att du tar emot mig idag – vi har ju talats vid i telefon många gånger under de senaste veckorna och månaderna, men ett personligt möte kan inte ersättas av något annat.

163 dagar. Sedan 163 dagar befinner sig fortfarande fler än 100 israeliska medborgare i händerna på Hamas. Det innebär 163 dagar av lidande för dem och en outhärdlig ovisshet för deras anhöriga. De finns i våra tankar och böner – precis som de över 1 200 människor som brutalt mördades den 7 oktober. Vi kommer inte att glömma dem – må deras minne vara till välsignelse.

Mitt land står vid det israeliska folkets sida i dessa mörka timmar. Vårt budskap har varit tydligt från dag ett: Israel har rätt att försvara sig mot Hamas terror. Och alla gisslan måste frigges – detta grymma brott måste omedelbart få ett slut! Den israeliska militäroperationen i Gaza har nu pågått i cirka fem månader och Hamas militära infrastruktur har till stora delar förstörts. Dessa fem månader har krävt ett numera enormt högt antal människoliv och civila offer – ett alldeles för högt antal, skulle många säga. Som partner och vän till Israel har jag talat med premiärministern om min oro gällande krigets utveckling. Israel förföljer ett legitimt mål i bekämpandet av Hamas-terroristerna: "Aldrig mer en 7 oktober!" Ju längre kriget varar, ju fler civila offer som

skördas, ju mer desperat situationen blir för människorna i Gaza – desto starkare tränger sig frågan på: Oavsett hur viktigt målet är, kan det rättfärdiga så fruktansvärt höga kostnader? Eller kan det uppnås med andra medel?

Ta till exempel markoffensiven i Rafah: Den militära logiken är en sak, men det finns också en humanitär logik: Hur ska över 1,5 miljoner människor skyddas? Vart ska de ta vägen?

Jag har idag även talat med premiärministern om att människorna i Gaza måste få omfattande tillgång till humanitära hjälpsändningar. Vi kan inte se på när den palestinska befolkningen riskerar att svälta ihjäl. Det är inte vi. Det är inte vad vi gemensamt står för. Det krävs betydligt mer humanitärt bistånd, och det måste vara kontinuerligt och tillförlitligt. Jag har talat med premiärministern om min ståndpunkt att hjälpsändningar från Israel till Gaza, liksom villkoren för distributionen, omgående måste förbättras avsevärt.

Slutligen behöver vi också en överenskommelse om gisslan i kombination med en längre vapenvila. Jag vet hur svårt det är att nå en uppgörelse med Hamas-terroristerna. Men vi förstår också familjerna till gisslan som säger: efter mer än fem månader är det nu dags för en omfattande överenskommelse gällande gisslan – för att rädda dem som fortfarande hålls i fångenskap. Jag vill uttrycka min uppskattning för alla medlingsinsatser från regeringarna i Qatar och Egypten. De har vårt fulla stöd.

Något som enligt min mening också fortsätter att vara viktigt är att Hizbollah måste dra sig tillbaka från gränsregionen norr om Israel. Vi arbetar för detta på grundval av FN:s säkerhetsråds resolution 1701 – tillsammans med USA och många andra. En regional militär eskalering skulle få oförutsägbara konsekvenser. Vi måste göra allt för att undvika det.

För mig som tysk förbundskansler är en sak grundläggande, nämligen Israels säkerhet. Den står i centrum för alla mina ansträngningar och tankar. Terror mot Israel måste bekämpas – konsekvent. Men terror kan inte besegras enbart med militära medel. Vi behöver en lösning på denna konflikt som garanterar hållbar och varaktig säkerhet. Högre murar och djupare vallgravar leder inte till hållbar säkerhet. Hållbar säkerhet uppstår ur ett positivt perspektiv för båda folken, israeler och palestinier. Ett perspektiv för en framtid där palestinierna tar ansvar för sina egna angelägenheter och kan styra sig själva.

Gaza och Västbanken tillhör den palestinska myndighetens förvaltningsområde. Denna måste reformeras och stärkas, både personellt och strukturellt. Palestinskt självstyre och statsskapande kan och måste utformas så att de tillgodoser Israels säkerhetskrav. Det finns ingen motsättning i detta, tvärtom: varaktig säkerhet för kommande generationer i Israel växer fram ur en lösning med palestinierna – inte mot dem. Och det innebär i slutändan en förhandlad tvåstatslösning.

Till detta hör även en normalisering av Israels relationer med sina grannar, framför allt med Saudiarabien. Israels strategiska säkerhet grundar sig i palestinskt självstyre och partnerskap med Saudiarabien och andra länder i regionen. I en varaktig fred. Tyskland står vid Israels sida – som partner och vän. Vi stöder er. Med handling och ärliga ord.